

Reactie op de adviezen voor de curriculumdossiers A- en B-stroom van AHOVOKS en van de Vlaamse onderwijsinspectie

1. Ter inleiding

Recent hebben we als onderwijsverstrekkers kennisgenomen van de adviezen van AHOVOKS en de Vlaamse onderwijsinspectie m.b.t. de curriculumdossiers van de A- en de B-stroom:

- de bevoegde administratieve overheidsdienst operationaliseert in zijn advies evalueerbaarheid, coherentie en haalbaarheid. Die operationalisering strookt naar ons oordeel niet met de eigenheid van het curriculumdossier in de eerste graad zoals bepaald bij decreet¹ en besluit² noch met de didactische vrijheid van onderwijs³;
- de Vlaamse onderwijsinspectie geeft in haar advies aan dat zij op basis van de dossiers de criteria ter advisering niet kan beoordelen, maar beveelt aan om de doelen te concretiseren in de leerplannen.

Omdat voor ons de criteria evalueerbaarheid, coherentie en haalbaarheid centraal stonden in het uitwerken van deze curriculumdossiers, expliciteren we op welke manier we bij de opmaak van de doelen voor de basisopties hieraan invulling hebben gegeven. We houden daarbij rekening met de geldende decretale bepalingen en de eigenheid van een observerende en oriënterende eerste graad. Dit stelt ons voor het probleem dat we zelf een evenwicht moeten vinden tussen de opdracht om netoverstijgend meer afstemming te krijgen over de invulling van de duidelijk onderscheiden basisopties enerzijds én de decretaal voorziene keuzevrijheid voor de scholen in het aanbieden van (een combinatie van) deze basisopties en pakketten anderzijds. Daarom hebben we de doelen voor de basisopties meer generiek geformuleerd. Die doelen van de basisoptie verruimen of verdiepen steeds de basisvorming, maar de specifieke context van de basisoptie of pakketten vormt tegelijkertijd ook een inhoudelijke begrenzing van de doelen. In die zin geven de doelen inhoudelijk richting aan scholen en schoolbesturen zonder de vrijheid van scholen en schoolbesturen in te perken (schoolorganisatie, didactische aanpak ...).

2. Operationalisering van de criteria ter advisering

- **Coherentie**
 - De doelen bouwen verder op de sleutelcompetenties waaraan de eindtermen zijn opgehangen. Ze zorgen voor een **bijkomende verruiming of verdieping** van kennis, inzicht, vaardigheden en/of attitudes van de basisvorming. De bijkomende verruiming heeft betrekking op inhoudelijke aspecten die in een gelijkaardige, nieuwe of gewijzigde context aan bod komen, al dan niet aanvullend op de basisvorming. De verdieping heeft betrekking op complexere inhoudelijke aspecten of op een hoger cognitief beheersingsniveau.
 - Voor elke basisoptie zijn de doelen geformuleerd in functie van de **observatie en oriëntatie** van leerlingen naar een studiedomein of naar een

¹ Decreet tot wijziging van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, wat betreft de modernisering van de structuur en de organisatie van het secundair onderwijs van (28 maart 2018).

² Besluit van de Vlaamse regering houdende sommige maatregelen betreffende de modernisering van het secundair onderwijs (1 juni 2018) (= *Besluit modernisering so*).

³ De Belgische grondwet, artikel 24.

studiedomeinoverschrijdende studierichting in de tweede graad. Dat wil zeggen dat de doelen van de basisoptie er voor de leerling toe doen, zonder dat ze hem (met uitzondering van klassieke talen) beperken in zijn doorstroom naar de tweede graad.

- De doelen van elke basisoptie tonen **onderscheid en verwantschap** tussen de basisopties aan. Zo dragen ze bij tot een gerichte observatie en oriëntatie.

- **Evalueerbaarheid**

- **De basisoptie zelf is het kader waarin kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes zoals opgenomen in de eindtermen van de basisvorming verruimd of verdiept worden.** Daarom zijn de doelen ook inhoudelijk breed en generiek geformuleerd en is specifieke kennis niet opgenomen. Dat maakt het mogelijk dat leerlingen zich via basisopties of specifiekier via pakket(ten) binnen een basisoptie kunnen oriënteren op diverse domeingebonden studierichtingen of domeinoverschrijdende studierichtingen met het oog op de getrapte studiekeuze. Zowel de school als de leerlingengroep zijn dus bepalend voor de concretisering van de doelen (zoals complexiteit, context). Op dat niveau kan nagegaan worden of de doelen bereikt werden.
- **Evalueerbaarheid is geen synoniem van meetbaarheid op niveau van het curriculumdossier.** Het beheersingsniveau van elk doel is vastgelegd in de leeswijzer van het curriculumdossier.⁴ Die beheersingsniveaus krijgen concreet gestalte in de klaspraktijk. Het realiseren van de doelen op een bepaald beheersingsniveau kan daarom enkel vastgesteld worden in de specifieke onderwijscontext. Zo heeft 'begrijpen' betrekking op het feit dat leerlingen inzicht verwerven en betekenis kunnen construeren met betrekking tot items, onderwerpen, instructie-inhouden die tijdens de lessen aan bod kwamen. In de concrete klaspraktijk kan zich dat uiten in diverse evaluatiemomenten zoals illustreren, parafraseren, toelichten, samenvatten, in kaart brengen, voorspellen.
- Voor de doelen van de basisoptie is de **formulering van de werkwoorden** in overeenstemming met die van de eindtermen van de basisvorming. Op die manier zijn ze ook evalueerbaar.

- **Haalbaarheid**

- Met het oog op de **getrapte studiekeuze** zijn de basisopties en pakketten inhoudelijk duidelijk onderscheiden, zonder dat ze de doorstroom naar de tweede graad uitsluiten.⁵ Ongeacht het feit dat bepaalde basisopties een sterkere verwantschap vertonen met bepaalde studiedomeinen, kunnen leerlingen vanuit om het even welke basisoptie doorstromen naar om het even welke studierichting in de tweede graad. Op basis van hun abstractievermogen kiezen ze voor een bepaalde finaliteit. Om die reden worden er in de basisopties van de A-stroom geen abstractieniveaus

⁴ De schoolbesturen die Rudolf Steinerpedagogie aanbieden en de intentie uitgesproken hebben gelijkwaardige eindtermen in te dienen voor de basisvorming zullen bij het formuleren van het beheersingsniveau van de doelen rekening houden met de formulering van de door hen ingediende eindtermen. Dit zal in een leeswijzer worden toegelicht.

⁵ Besluit modernisering so, art.1, §1: "(...) Met het oog op de uitwerking van de getrapte studiekeuze, die start met de keuze voor een basisoptie als dusdanig of in voorkomend geval de invulling via pakket, moeten de basisopties en pakketten inhoudelijk duidelijk onderscheiden zijn, zonder dat deze keuze in de eerste graad de opstroom naar de tweede graad uitsluit. (...)".

onderscheiden.

- In functie van de haalbaarheid voor de scholen hielden we er rekening mee dat scholen in plaats van de basisoptie, in voorkomend geval ook **pakketten** kunnen organiseren. Een school kan voor een basisoptie één of meer pakketten organiseren. Afhankelijk van het aanbod van de school kiest de leerling een basisoptie of een onderliggend pakket. In het tweede leerjaar A beslaat een basisoptie of een pakket 5 lessen. In het tweede leerjaar B worden 10 lessen besteed aan de basisoptie(s). Afhankelijk van de keuze van de school/leerling betreft het minimaal één basisoptie of één pakket tot maximaal drie basisopties of drie pakketten.

3. Tot slot

In het verleden was er voor de basisopties geen inhoudelijke afstemming tussen de verschillende onderwijsverstrekkers. De doelen van de basisopties zoals nu opgenomen in het curriculumdossier A- en B-stroom geven school- en netoverstijgend inhoudelijk een duidelijke richting aan. Aanvullend op het curriculumdossier zullen we de doelen operationaliseren en concretiseren in leerplannen. Voor schoolbesturen (scholen) is het werken met goedgekeurde leerplannen een erkennings- en subsidiëringsvoorwaarde.⁶ Vermits de onderwijsinspectie de leerplannen goedkeurt op basis van de criteria bepaald in het besluit onderwijsdoelen⁷ en de onderwijsinspectie bij het kwaliteitstoezicht gebruik maakt van gevalideerde doelenkaders (curriculumdossiers en aanvullend leerplannen)⁸ hebben schoolbesturen voldoende handvatten om gelijkgericht, maar tegelijkertijd vanuit de specifieke onderwijscontext eigen keuzes te maken.

Raymonda Verdyck
GO!

Lieven Boeve
Katholiek Onderwijs Vlaanderen

Lieve Vansintjan
OKO

Patriek Delbaere
OVSG

Griet Mathieu
POV

⁶ CODEX SO, art. 15, 8°.

⁷ Besluit van de Vlaamse Regering betreffende curriculumdossiers en leerplannen in het onderwijs (4 mei 2018), art. 8.

⁸ Decreet houdende wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en de Codex Secundair Onderwijs, wat de onderwijsdoelen betreft (26 januari 2018), art. 6.